

ՔՍԱՆԻՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը՝ 10 ռուբլի. կես տարվանը՝ 6 ռուբլ. Առանձին համարները՝ 5 կոպեկով. Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ. Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բայ է առաւօտան 10—2 ժամ (բայց կիրակի եւ տօն օրերից). Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով. Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ. Տէլէֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՍԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

(30-Դ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1902 ԹԻՖԼԻՍԻՆ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՆՈՒ Է ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներից յաջորդող օրերից:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասն եւ մէկ եւ տասն ամսվանը՝ 9 ռ., ինն եւ ութ ամսվանը՝ 8 ռ., եօթ ամսվանը՝ 7 ռ., վեց ամսվանը՝ 6 ռ., հինգ ամսվանը՝ 5 ռ., չորս ամսվանը՝ 4 ռ., երեք ամսվանը՝ 3 ռ. երկու ամսվանը՝ 2 ռ. եւ մի ամսվանը՝ 1 ռուբլի:

ԱՐՏԱԱՀՄԸՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 7 դոլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 ռուբլի:

«Մշակի» գրվել կարելի է ԽՐԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բաղադրայա եւ Բարձրակայա փողոցների անկիւն), իսկ ԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Գաւթեանի մօտ:

Կայտարարութեան ուրիշ բաղադրներից «Մշակի» գրվելու համար եւ առհասարակ նամակներ եւ ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, РЕДАКЦІЯ «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal armenien «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊՊՈՒԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին Տեսչութիւն. Կիրակնօրեայ զրոյց. Մատենագրութիւն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՐՆ ԼՈՒՐՆԵՐ.—Մանրանկար.—ՀԵՆՈՒԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Հերցեգ-գովիներէ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻՈՐԵԱՅ ԶՐՈՅՑ

Անա եկաւ, հասաւ մի նշանաւոր կիրակի Նշանաւոր, ի հարկէ, միայն մեզ համար, ընթացողը՝ Նշանաւոր նրանով, որ կարող ենք նրան տալ վերջին անուանը: Վերջին... այս

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԵՐՑԵԳՈՒՆՆԵՐ

(Սվ. Զօրովիչի *)

Բօրօտեան գերեզմանատան կռուից երկու օր առաջ սարդար (զօրապետ) Մարկոյի մօտ եկաւ մի երիտասարդ հերցեգօ՞ւմա՞ցի: Արտաքինով նա մանկամարդ էր, տանաւելից տարեկանից ոչ աւելի, եւ մի եւ նոյն ժամանակ չափազանց գեղեցիկ. նա բարձրահասակ էր, թէկէ ոչ լայն-նաթիկունք, սպիտակ-կարմրամթուշ գէւորով, ինչպէս «ձիւն ցօղված արիւնով», եւ ածխի նըման սեւ աչքերով: Երկար մոյզ մազերը առջեւից կախված էին ձակատի վրա համարեա մինչեւ աչքերը, իսկ ետեւից՝ մինչեւ ուսերը: Երկչոտութեամբ, ամաչելով նա մօտեցաւ սարդար Մարկոյին եւ հարկօրեց նրա ձեռքը: —Ո՞րտեղացի ես, այ տղայ, հարցրեց սարդարը, առանց կարողանալու աչքերը նրանից հեռացնել, այնքան երիտասարդը նրան դուր եկաւ:

- Նեղեմիցիս: —Անուշտ ի՞նչ է: —Ստանկօ: —Իսկ ազգանունը: —Ռանկովիչիկ: Մարդար Մարկոն աչքերը ցած գցեց, կօշիկ ձայրով մի քանի անգամ գեանին խփեց, կարծես մի բան մտածելով: —Ինչու համար ես եկել, հարցրեց նա բա-

* Սվետոզար Զօրովիչ ժամանակակից օերը ժողովրդական գրողներից է: Նա դեռ 25 տարեկան է, ծնվել է Հերցեգովինայում (Վոստար), որի կենտրոնը հարազատութեամբ վերաբարձրում է իր երկրուստ:

բառի մէջ կայ մի արտառուչ, յուզող շեշտ: Նա ցոյց է տալիս, որ կայ մի վերջ, որ մի բան վերջանում է, այլ եւս չի գայ, յաւիտեան կանչատլի մեղանից: Մարդկային սիրտը չէ կարող անտարբերութեամբ նայել մի այսպիսի հանգամանքի... Վերջինը, ի հարկէ, ոչ թէ մարդկային կեանքի մէջ: Այդ կեանքը դեռ վերջանալու դիտարկութիւն չունի, մեր աշխարհում նա դեռ շատ եւ շատ բան ունի տեսնելու: Բայց նա ունի անցաւոր շրջաններ, այնպիսի միջոցներ, որոնք յայտնի ժամանակ ծնվում են, յայտնի ժամանակ մեռնում, որպէս զի տեղ տան իրանց յաջորդներին: Մշտապէս կատարվում է այն, ինչ անել է բանաստեղծը. Կամայ կամայ տարիները անցնում են,

ւական երկար մտածելուց յետոյ: —Եկել եմ կուրուս: Մարդարը գլուխը շարժեց, կարծես ուղեւորով աւել. «Նա այդպէս էլ կարծում էի» եւ կրկին ուրով գեանին խփեց: —Բայց չէ որ դու դեռ շատ ջանիլ ես, ասաց նա հատ-հատ արտասանելով եւ շեշտելով խօսքերը: —Միթէ դա խանգարում է, հարցրեց երիտասարդը եւ գլուխը կախ գցեց: —Ունգարում է, իսկպէս խանգարում է, պատասխանեց սարդարը: Քեզ այժմ այնպէս է թուում, թէ կուրեւ, արեւն թափելի հեշտ բան է, բայց այդպէս չէ. դու սխալվում ես: Բոլոր քեզ նման երիտասարդները վախկոտ, երկչոտ են: Երբ նրանք կուրի են գնում, կարծում են թէ նրանցից կատաղի մարդ չը կայ. բայց հէնց որ վախում է հրացանների առաջին որոտը, նրանք իսկոյն գոնեքը թցնում, թազնվում եւ ապա փախչում են:

—Ես այդպիսիներից չեմ, ասաց երիտասարդը: —Ի՞նչպէս. ինչու դու պիտի նրանցից լաւ լինես: —Ես չեմ փախիլ, չեմ թազնվիլ, թէկուզ մեռնելու լինեմ: Ես հրացաններից չեմ վախեցում... Դու միայն ընդունիլ ինձ քո խմբի մէջ, այն ժամանակ կը տեսնես: Մարկոն կրկին մտածեց, յետոյ բարձրացրեց գլուխը եւ նայեց ուղիղ երիտասարդի աչքերի մէջ: —Դէ, լաւ... կընդունեմ քեզ... բայց, ճշմարիտ, ես պատրաստ եմ գրգռ գալու, որ դու առաջինը կը փախչես կուրի դաշտից... ես ձեզ ճանաչում եմ, լաւ եմ ճանաչում... բայց թող քո ասածը լինի: Դու այժմ մերն ես, գնա կամաւորների մօտ... Չեւա չունի. յամենայն դէպս մենք մէկով աւել ենք:

Մեզ նորոգած գարուն ամառ դարձնում են... Կամայ-կամայ մի տարի անցրինք: Յայտարար մեր գրոյցի օրը մենք այլ եւս ներկայ տարվայ մարդիկ չենք լինի, այլ նրան յաջորդողի, նորի մարդիկ: Կամայ-կամայ անցրինք: Եւ այսօր, երբ կանգնած ենք վերջում ու նայում ենք մինչեւ սկիզբը, գծի ենք, երջանիկ ենք համարում մեզ, որ մի այսպիսի տարի ունեցանք: Յիշեց՞ք թէ ինչ ահագին յուզմունքով էինք մտնում այս տարին: Քսաներորդ դարի առաջին տարին էր. Խոշոր ժամանակամիջոցի մի այսպիսի փոփոխութիւնը, որ տեղի էր ունենում ահագին դրբողով, որ մի ամբողջ գրահանութիւն ստեղծեց, որ գիտութեան մարդկանց զուգակութիւններով էր զարդարված, մեզ ամենքիս այնպէս էր տրամադրում, թէ դարի հետ կը փոխվի եւ մարդը, թէ կը գնայ, կը կորչի գործադրութեան մեծ մասը եւ կը գայ երջանկութիւնը մեծ չափերով:

Անա անցկացրինք մի ամբողջ տարի, քսաներորդ դարի առաջին տարին եւ ինչ: Նայում եմ անցկացրածին, նայում եմ նոր ժամանակի այն մի նշանաւոր հատուածին, որ քոզը մեզանից հեռացած, կորած կը լինի, եւ տեսնում եմ մի մեծ, սոսկալի հանգամանք մեր կեանքի մէջ. —մարդը խաբուած է ինքն իրան. մարդը կամենում է լաւ լինել, բայց չէ կարողանում եւ նրա համար ձերկը միշտ կրկնվում է այսօր: Երէկները ունենում են զանազան անուններ—ամիս, տարի, դար, բայց դրանք լոկ անուններ են, փոխվում են, իսկ լուսնի տակ, մարդկութեան սրտի մէջ, ամեն ինչ մնում է սոցիալ Նոյնը համարեա անփոփոխ, նոյնը՝ վատեցողիչ, ցուրտ ու մառայ:

Մենք սովոր ենք այս տեսակ հայտեցմանը անուանել յոռետեսութիւն: Բայց անունները նշանակութիւն չունեն այս դէպքում: Փաստերն են խօսում: Եւ ինչ են ասում ձեզ մի տարվայ փաստերը: Վերայաւ անարգարութիւնը: Հարցրի այսպիսի մի երկար, ցաւազար չարք: Եւ բացառական պատասխաններ: Այնուհետեւ անուանեցէք այս բոլորը յոռետեսութիւն:

Երիտասարդը կրկին մօտեցաւ սարդարին եւ հարկօրեց նրա ձեռքը, իսկ նա փայտայեց նրա գլուխը եւ քթի տակ առաց. «չատ ապրես»: Այնուհետեւ յանձնեց նրան ընկերներին, որոնք ընդունեցին նրան իրանց երջող պէս, ինչպէս այդ լինում էր, սովորաբար, հերցեգովիւնացիների մէջ:

Բոքոտեան գերեզմանատան սարսափելի կուրից յետոյ կամաւորները հաւաքվեցին սարդարի շուրջը. ստուգում էին, թէ ովքեր են սպանված, ովքեր են մնացել կենդանի: Մարդարը կանգնում էր միջոցով, հարցնում էր իւրաքանչիւրին, տեղեկութիւններ էր հաւաքում, իսկ կամաւորները կամայակալ խօսում էին իրար մէջ եւ ձայն տալիս իրար: Մօտ եկաւ էլի մի երիտասարդ:

—Բայց ո՞ր է մեր Ստանկօն, հարցրեց նա: Բոլորը լեցին, նայեցին իրար երեսի, դիտեցին իրանց շուրջը. Ստանկօն ոչ մի տեղ չէր երևում:

—Նա այստեղ չէ... Մարդարը զարմացաւ նա կարծես չէր հաւատում, որ Ստանկօն չը կայ... նրա փախուտի մասին խօսք լինել չէր կարող, որովհետեւ սարդարը իր սեփական աչքերով տեսել էր, թէ ինչպէս նա կուրում էր, որպէս մի ինձակ (կորիճ), փորձված ամբողջ պատերազմների մէջ... իսկ նրա մահվան մասին նա չէր ցանկանում, կամ աւելի լաւ ասած, վախենում էր, չէր համարձակվում մտածել, երկու օրով մէջ նա այնպէս էր կապվել Ստանկօյի հետ, որ կարծես վերջինս նրա ազգականը, հարազատ որդին լինէր... —Ի՞նչ է պատահել նրան, հարցրեց նա իրան չըրպայտող երիտասարդներին մի տեսակ խուլ եւ տարօրինակ ձայնով:

—Չէր: —Իսկոյն, պատասխանեցին տղերքը եւ նրան մի փոքր ջուր տուցին: Յետոյ զիուշութեամբ բարձրացրին նրան եւ տարան սարդարի մօտ:

Թիւն կամ ինչ կամենում էք: Կը փոխվի դրանից իրողութիւնը:

Նրան փոքրիկ գեղեցիկութիւններ այս մտուող տարվայ ընդհանրապէս տեղը կերպարանքի վրա: Եփրատի հովիտում կտորոցները, թաւանողներ սովորականի պէս անպակաս էին: Բայց այնտեղ դուրս եկաւ եւ Եսթրալ, մի դիւցազնուհի, որ ճարաֆ անունով մի գազան ոչնչացրեց: Կային, այն, այսպիսի հատ-հատ, առանձին-առանձին շողեր մեր միջին հօրիզոնում: Բայց դրանք չափազանց թիչ, չափազանց փոքրիկ բաներ էին ընդհանուր դրութեան հետ համեմատած: Բացառութիւններ միշտ են լինում: Կարելուք, հետաքրքրականը, ցաւեցնողը ընդհանրութիւնն է: Անա այդտեղ մենք չենք գտնի աչքի ընկնող փոփոխութիւններ: Անա այդտեղ է այն մութ նրապարակը, ուր դիտելնէսեան մի շարք լավտեղներ են հարկաւոր առաքինութիւններ որոնելու համար:

Ստաքինութիւն: Մեծ բառ է սա եւ դուք, երեւի, պատրաստ էք ասելու, թէ շատ խոշոր բաներ եմ ես պահանջում այժմեան իրականութիւնից: Ստաքինութիւն որոնել կարելի է, սակայն որոնողը պիտի համոզված լինի, որ չի գտնի նրան, որովհետեւ դա չափազանց մեծ բան է, մի այնպիսի խոշոր գոնար է, որ հարկւր տարին մի անգամ է պատահում: Որոնեցէք. կարող էք նոյն իսկ հրեշտակ էլ որոնել մեր աշխարհում: Բայց կը գտնէք:

Այսպէս էք դուք դառնում, իմ բարեկամ ընթացող: Այսպէս պիտի երեւակայեք դուք իմ պահանջը: Դա բնական է. երբ մենք խօսում ենք, օրինակ, ոսկու մասին, երեւակայում ենք այդ «ազնիւ մետալի» մի խոշոր կտոր, բոլորովին չը մտածելով, որ ոսկու կտորը կարող է եւ մի աւազահատիկի պէս լինել: Երբ խօսում ենք լաւ, շատ լաւ մարդու մասին, մեր առջեւ է գալիս հրեշտակի հասկացողութիւնը եւ մենք ամենեւին չենք ուզում մտածել, որ մեզ համար հաւասարապէս պաշտելի է եւ մարդկային այն հոգին, որ շատ հեռու է հրեշտակից, բայց շատ հեռու է եւ աստամայից:

Այսպէս եւ առաքինութիւնը: Ես ինքս էլ նկատի կառնեմ այս հաւակացողութիւնը իր ամբողջ նրան, ձայն տուեց նա: Իսկոյն գտե՞ք կենդանի թէ մեռած: Ո՞վ գիտէ, գուցէ մի տեղ մնացել, ուշացել է: Փնտռեցէք նրան... Տղերքը լեցին սարդարին եւ ցրվեցին զանազան կողմեր: Մի դիակից միւսն էին անցնում, յուսալով գտնել Ստանկօյին սպանվածների մէջ: Նայում էին թիփերի տակ, այստեղ, այնտեղ, բայց իզուր:

Մինչ այդ մի քանի կամաւորներ գնացին ջրի ուղղութեամբ եւ գտան Ստանկօյին առուակի մօտ: Նա ընկած էր փորի վրա, իսկ նրա տակ կազմվել էր արեան մի լճակ, որ սկսում էր լերդանալ, սեւանալ... իսկոյն մօտ վազեցին, յուս տուցին նրան թիկունքի վրա: Նա դժգոյն էր, աչքերը փակած, բերանը բաց: Մարդը խճճված էին, վրոված արեանմանիկ խտտի վրա, իսկ նրանց վրա լերդացել էր արեւը:

—Մեռած է, ասաց մէկը, չօչափելով Ստանկօյին: Մօտեցան ուրիշներն էլ եւ սկսեցին գնել նրան:

—Չէ, չուր է, Աստուած վկայ, դեռ չնուր է, բացականից առաջինը:

Այդ խօսքերը բաւական էին... մնացածները վազեցին առուի մօտ, սկսեցին օրակել, լուսնայ նրա երեսը: Մի քանի րօպեկից յետոյ նրա այտերի վրա երեւաց մի քնքոյ: Կարծութիւն: Տղերքը աւելի ձուլեցան, սկսեցին խնամել նրան եւ նա վերջապէս կամայ-կամայ բաց արեց աչքերը... առաջին րօպեկները նա չը գիտէր թէ որտեղ է, ինչպէս յայտնակց այստեղ, ինչ են անում նրան եւ ապա կրկին փակեց աչքերը... յետոյ բաց արեց եւ թոյլ, շատ թոյլ ձայնով խնդրեց:

—Չուր: —Իսկոյն, պատասխանեցին տղերքը եւ նրան մի փոքր ջուր տուցին: Յետոյ զիուշութեամբ բարձրացրին նրան եւ տարան սարդարի մօտ:

բող մեծութեամբ ու վեհութեամբ: Մեծ մեծ
բաներ չենք պահանջում: Բուական են եւ ա-
ռաքինութեան աւագանտիկները, բաւական է
եւ այն, եթէ առաքինութեան հիւլէներ գտնենք
մեր մէջ:

Կը գտնենք, ընթերցող
Եւ երայնաւոր չեմ Մի ամբողջ տարի էլ
պարեգիքը, քանի որդր դարից մի կտոր էլ լույս
չենք տեսներ, զանազան թմար կասեց ծանա-
նակին: Եւսմը մեզ յաջորդ կտորը: Բայց էլ
մի եւ նոյնն ենք: Թողնենք հարեւաւոր հար-
ցեր ու իրողութիւններ: Վերջինք մի սահմա-
նափակ շրջան եւ այնտեղ որոնենք առաքինու-
թեան հիւլէներ:

Այս տարի մենք ունենանք ցուցանալու Դս
մի օտն էր մեր երկրի համար: Եւ մեր ժողո-
վրդի մէջ ամեն մէկը, որ գործում է, որ աշ-
խատում է, մեծ յոյսով եւ վստահութեամբ
ցոյց հանեց իր գործը, լրջամբ մի սուրբ հաւա-
տով թէ կը գտնէ գնահատութիւն, խրախու-
սանք:

Մարդկային գործունէութեան համար արժա-
նաւոր գնահատութիւնը, անկեղծ խրախուսանքը
նոյնն է, ինչ գարնանային անձրեւը պտղաբերու-
թեան մէջ գտնված մայր-նոյի համար: Նա
ճնեցնում է նոր եռանդ, նա աւելցնում է ոչ-
ժերը, տալիս է աշխատաւորին եռանդ, շուտ,
անհղուտ ձեռքեր: Մեր ցուցանալու էլ այդ-
պէս պիտի լինէր: Բայց բարձրագիւ գնահատ-
ներ էք լուսն. կան բազմաթիւ դժգոհներ, կան
մարդիկ, որոնք ձեռքեր ոչ թէ չեն ուժեղացել
ցուցանանքների գնահատութիւնից, այլ ընդա-
հատակն, թուլացել են:

Այդպիսիների թուումն է, դժբախտաբար, եւ
մեր ճարտարի նկարիչ պ. Գ. Բաշինջարեան:
Նա ստացաւ ուղի փոքր մեղաւ, որովհետեւ,
ինչպէս ասված է գնահատութեան մէջ, աշող
կերպով նկարել գիտէ: Մինչդեռ այսպիսի նկար-
իչներ, որոնք պ. Բաշինջարեանի չափ քաջող
կերպով նկարելը չէ գիտեն էլ, ստացել են աւելի
բարձր պարգեւներ:

Ինչպէս պատահեց այս բանը:
Գ. Բաշինջարեանից բարձր պարգեւներ ստա-
ցողները,—այսպէս են ասում գնահատողները—
արժանի են աւելի մեծ ուշադրութեան այն
պատճառով, որ նրանք ծառայել են գեղարուեստի
տարածման կովկասում, որ նրանք կովկասեան
գեղարուեստի անուրբ բարձրացել են, ժողո-
վրդականացրել են իրանց գործունէութեամբ:
Վարձատրվում է ոչ թէ ստացանքը, այլ գոր-
ծունէութիւնը: Շատ լուսն Այդպէս էլ առաջ
գնանք:

Եւ առաջ գնալով կը տեսնենք, որ պ. Բաշին-
ջարեան բացի նրանից, որ տաղանդաւոր նկարիչ
է, հէնց ամենից շատ էլ բան արել է յօգուտ
կովկասեան գեղարուեստի իր գործունէու-
թեամբ: Նա է եղել առաջինը, որ յղացել ու

Մարդարը, տեսնելով Ստանկոյին, ուրախու-
թեան մի ճիչ արձակեց, բայց իսկոյն եւ եթ
զէջը կհանգ, վէջը նրան թուաց շատ վտան-
գաւոր:
—Տարէք նրան մի խրճիթ, իսկ ես բժիշկ
կուղարկեմ նրա մօտ:

Տղերքը լսեցին նրան եւ վերաւորին տարան
մօտակայ տունը:

Երբ բժիշկը ներս մտաւ, Ստանկոյն բորբո-
վին ուժքի եկաւ եւ հանդիստ պատկեց. նա
չէր հեծում, չէր հառայում, ինչպէս այդ ա-
նում էին սովորաբար երիտասարդ վերաւորնե-
րը: Բժիշկն իսկոյն մօտեցաւ նրան եւ ցանկա-
ցաւ արձակել ժիւտի կոճակները վէջը տես-
նելու: Բայց Ստանկոյն թոյլ չը տուց նրան
մօտենալու իր կոճակն, վճռողպէս հակառա-
կեց նրան: Բժիշկը սկզբում համոզում էր նը-
բան, բայց տեսնելով, որ իր խնդիրը ապար-
դիւն է անցնում, նա ուժով բռնեց ժիւտից,
արձակեց կոճակները, բայց արեց կուրծքը, եւ...

Եւ յանկարծ զարմանքից մնաց զարագած.
Իսկ Ստանկոյն աւօթից ամբողջովին կարմրած,
երեսը մի կողմ դարձրեց...
—Ի՞նչ... կին ես... ասում է բժիշկը զեռ
ուժքի չեկած այդ հրաշքից:
—Այո, կամաց պատասխանում է նա:
—Ամուսնացած ես:
—Ո՛չ, դեռ աղջիկ եմ:
—Իսկ անունդ ի՞նչ է:
—Ստանա:

Բժիշկը գնեց վէջը, լուաց, կայեց եւ յե-
տոյ նստեց Ստանայի դէմ եւ զարմանքով սկը-
սեց նայել նրան: Իսկ նա չէր կարողանում
աչքերը վերեւ բարձրացնել եւ միշտ նայում
էր մի կողմ:
Վերջապէս բժիշկին ճանձրացրեց այդ լուս-
թիւնը (նա առնասարակ երբէք չէր կարող լը-

իրագործել է տեղային պատկերահանդէսների
միտքը. նա է եղել, որ Կովկասից դուրս եղած
պատկերահանդէսներին մասնակցելով, կովկա-
սեան գեղարուեստի անունն ու պատիւն է
բարձրացրել: Յայտնի է, որ անցեալ տարի նա
գնաց Պարիզ՝ յատկապէս իր նկարները համաշ-
խարհային ցուցանալու: Գնելու համար եւ
եթէ չը կարողացաւ այդ անել, պատճառն այն
է, որ մի քանի ամիս անոնց զոհ դարձաւ Արմու-
տանային, նա բայց արեց Պարիզում պընտ-
տանոց, եւ ֆրանսիական մամուլը յաճախ խօ-
սում էր պ. Բաշինջարեանի մասին, առանձնա-
պէս չեղտելով այն, որ նա Կովկասից է, իր
հայրենի տեսարաններն է նկարում:

Պարիզի նշանաւոր արուեստագէտներից մէկը
մի լուրջ եւ տարածված լրագրում անուանում
էր պ. Բաշինջարեանի նկարները հիանալի, ա-
սում էր, որ դրանք Կովկասի լեռները, ծառերը,
ջրերն են ներկայացնում: Մեր նկարիչը, նրա
ասելով, մի բանաստեղծ է, ընդլուծիւնների,
ցնորքների մի բանաստեղծ: Եւ աւելացնում էր,
որ պ. Բաշինջարեանի պատրաստած երեսուն
նկարները պիտի ուղարկվին Ռիֆլիս, ուր նրանք,
ինչպէս գուշակում էր արուեստագէտը, լուս-
գնահատութիւն կը գտնեն:

Սա չէ կովկասեան գեղարուեստին ծառայելը:
Բայց Ռիֆլիսում կատարված գնահատութիւնը
եղաւ այն, որ պ. Բաշինջարեան ընտանվեց իբրեւ
մի մարդ, որ այնոց կերպով նկարել գիտէ: Ի՞նչ
կա՞նք սրան Պարիզի արուեստագէտը: Նա միայն
կը ժպտայ, իսկ մնացածը կը լրացնէ աւետա-
բանական խօսքը.—Մարդարն իր գաւառում
պատու չունի:

Սա ճիշդ է: Եւ հէնց այդ չէ պատճառը, որ
մեր գաւառում մարդարներ չեն լինում: Գնա-
հատութիւն չը կայ: Սա մի մաս է մեր եր-
ջանկութեան, մեր առաջադիմութեան հա-
մար:

Փոքրիկ առաքինութիւն է, չէ: Նայել տեսնել,
աչքի առաջ բերել մարդու գործունէութիւնը,
զգալ, որ պէտք է լուսն լուսն, արժանա-
ւորին արժանի յարգանք մատուցանել:
Տարբերակ հասկացողութիւն: Եւ սակայն
մենք, այս հասկացողութիւնից զրկվածներս,
այսօր կանգնած ենք այն իրողութեան առջև,
որ քանի որդր դարից մի ամբողջ տարի ստա-
ցանք ու անցկացրինք, պիտի ստանանք ուրիշ
շատ տարիներ էլ:

Այսպիսով մենք կը կանենք դարի քառորդ-
ները, կէսերը, կը հասնենք նոյն իսկ վերջին:
Բայց ինչ գործ կունենանք:
Եւ միայն մի նշան ցոյց տուի ձեզ: Դա այն
է, որ գնահատելու, խրախուսելու, փոքրիկ առա-
քինութիւնն էլ չունենք:
Մնացած պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ

եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

Սկզբում պակասութիւններն էլ ինքներդ
գտնէք, ազնիւ ընթերցող, նախ քան այս հնացած
տարին անցկացնելը եւ ապա վճռեցէք, թէ ինչ
եղի եւ նա սկսեց կամաց-կամաց հարց ու
փորձ անել:
—Ինչու դու գնացիր պատերազմ:
—Հէնց այնպէս... պատասխանեց նա:
—Չէ կարող պատահել, որ հէնց այնպէս
լինի... ինչու ուրիշ կանայք այդ չեն անում:
Այստեղ մի ուրիշ բան կայ... գուցէ դու մէկի
նշանածն ես եւ գնացել ես կուսելու փեսայիդ
հետ միասին:
—Ո՛չ:
—Դէ, եղբոր հետ:
Նա առաջվանից աւելի կարմրեց եւ կամա-
ցուկ շնչաց:
—Ո՛չ:
Բժիշկը այնպիսի մարդկանցից էր, որ այդ-
պիսի պատասխաններով չէր բաւականանում:
Նա ուզում էր իմանալ անն բան սկզբից մինչ-
չեւ վերջը, որովհետեւ նա տեսնում էր, որ
այդտեղ թաղանթ է մի ինչ որ «պատմու-
թիւն», ինչպէս որ նա արտայայտում էր այդ-
պիսի դէպքերում: Այժմ նա երբէք չէր կարո-
ղանում զսպել իր հետաքրքրութիւնը, հարց ու
փորձ էր անում աղջկան, համոզում էր նրան
խոստովանելու, երգելու էր երկնքով եւ երկ-
րով, որ այդ մասին ոչ ոք ոչինչ չի իմանայ,
թէ եւ ինքը համոզված էր, որ իր երդումը պա-
հել չէ կարող:

ուղեորներու ևն դէպի Պետերբուրգ մի քանի մասնագէտներ ներկայ լինելու զինեզործական և անայնաբործական հասնուսական ժողովներին:

Այսօր, կիրակի, զեկտեմբերի 30-ին, նշանակված է Կովկասեան Գեղարանտեսական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը լսելու զեկտեմբերեան ցուցանանքէն գործերի մասին: Նիստին կարող են ներկայ լինել և կողմնակի անձինք:

Մեզ հարողում են, որ ազգո՞ւմ Տարատիրնօվ վերագրվել է Ամերիկայից, ուր նա գնացել էր միջնադարեան յանձնարարութեամբ ուսումնասիրելու բամբակագործութեան այժմեան դրութեան և զարգացման ինչդրները:

Մեզ հարողում են, որ այսօր, Աւստրիան ժողովրդական դաշինքով, կը կայանայ հայկական իններորդ ներկայացումը՝ սակայն ոչ թէ առաւօտեան, ինչպէս լինում է սովորաբար, այլ երեկոյեան ժամը 7-ին: Առաջում են երեք վճարվող 1) «Տիկին եմ, տիկին եմ», 2) «Բանաստեղծ» և 3) «Տիկինը նրան սպասում է»:

Կովկասեան յօբելեանական ցուցանանքէն կոմիտարը պաշտօնապէս զինել այն էքսպօնէիտներն, որոնք պարզեւեք են ստացել, և առաջարկեց յայտնել իրան հէնց այժմեանից, թէ ով նրանցից ցանկութիւն ունի նշանակված մեդալները ստանալու, որպէս զի նրանք վաղօրք պատարասվին: Համաձայն Կովկասեան Գեղարանտեսական ընկերութեան խորհրդի որոշման, պարզեւ ստացող էքսպօնէիտներէրց պէտք է առնվին ոչ միայն մեդալների արժէքը, այլ և 5-ական ռուբլի ամեն մի դիպլոմի համար:

Մեզ ինչորում են հարողում, որ թիֆլիսի կրօնօրէն վարչութիւնը երկու հարիւր ռուբլի է նուիրել յօրուս կոյրերի ինամատարութեան ընկերութեան Կովկասեան բաժանմունքի:

Իեկտեմբերի 27-ին, Հաւաքարի հրապարակում, Շահաշինի գումարի կարմիր-Սպիտակ գիւղացի Ունան Մկեանի գրգռից գրգռանահամները հանցին 100 ռ. փող: Անցէ զիւղացիներ խօզեր էր բերել թիֆլիս ծախելու: Ծախելու և այժմ դատարկանում պէտք է վերադառնալ գիւղը:

Իեկտեմբերի 24-ին, Գուծայիսում վախճանված զինեզորդ-աղիւստան իշխան Գրիգորի Գառնի կտակ է թողել, որով 3000 ռ. տալիս է վրացիներին մէջ դրազիտութիւն տարածող ընկերութեանը: Այդ գումարով պէտք է հիմնվի մշտական, երկամայ պրնիպալ վրացերէն լեզուով լաւագոյն հեղինակութեան համար տալու տոյն ընկերութեանը կտակել է 1500 ռ. Սենակի անուականութեան դպրոցի համար: Գուծայիսի ս. Նունէի օրիորդական դպրոցին ստիպելուհա հիմնելու համար 3000 ռուբլի: Ուսումնարանական շրջանի հողաբարձութիւն 3000 ռուբլի Մանուչար Գառնիսի սերունդների կըրթութեան համար: Լալատեան նորմալ դպրոցին 1000 ռուբլի: Բացի դրանից հանգուցիալը կտակել է ևս ուրիշ գումարներ բարեգործական նպատակով:

ԲԱՐՈՒՅԻՑ մեզ գրում են. «Շարաթ օրք, զեկտեմբերի 15-ին, հասարակական ժողովարանի շինութեան մէջ կայացաւ զինականանդէս յօգուտ Բազուի հանրակրթական կրթութեան Ինիսականգեղ կարելի է աճող համարել. զուտ արդիւնք կը մնայ մօտ 1400 ռուբլի: Դաստիարակութիւնները կըրթսերում տեղի են ունենում ամեն երեկոյ, ամեն անգամ 2 ժամ: Օրեկան դաստիարակում են 3-ից մինչ 8 առարկայ: Միջին թւով ամենօրեայ լսողների թիւը 150-ից է պակասում, շատ անգամ 250-ի ևս աւելի է հասնում, օրինակ՝ քիմիայի, ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի և նոսրերս իրաւագիտութեան դասերի ժամանակ Դաստիարակութիւնների կանոնաւոր ընթացքը խանգարվում է միայն նրանով, որ դաստիարակները յամառ բացակայում են ևս այդպիսով հասարակութիւնը ստեղծում դէպի այդ ցանկալի գործը: Առ այժմ դաստիարակում են 18 առարկաներ, լեզուներ. հայոց, ֆրանսերէն և պարսկերէն: Առաջիկայ կիրակի օրվանից դաստիարակութիւնները դադարում են մինչև երբ տարւոյա յունվարի 8-ը: Նոր տարուց կաւելանան մի քանի նոր առարկաներ: Յանկանք, որ յարգելի հիմնադրիները նոյն եռանդով շարունակին այդ հանրօգուտ գործը, ինչպէս սկսել են»:

ՔՈՒԹԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Քուծայիսի հայ հասարակութիւնը համեստ կերպով տօնեց Դաւիթ աւագ քահանայ Երարայնացի 40-ամեայ պաշտօնավարութեան յօբելեանը: Հասարակութիւնը, ի պատիւ յօբելեարի, պատրաստել էր, զեկտեմբերի 25-ին, համեստ ճաշ տեղական երկրեցական տան դաշինքով, ուր և հիւրասիրվեցին հայտնակ քաղաքներից և զիւղերից եկած հոգեւոր ու աշխարհական պատգամաւորներ: Պատարագից յետոյ ժողովականները տեղական հայոց ընտանաւորների անդինքին և ուսուցիչների հետ զինեզոր յօբելեարի ընակարանը: Յովազի քահանայ Ամիրաղեան կարճ կերպով շնորհաւորեց հայր յօբելեարին Գուծայիսի նահանգի համայն հայ հոգեւորականութեան և ժողովրդի կողմից և մատուցեց մի ոսկեղօծ արձանագրութեան հոլուական գումարան: Ապա Բազուի պատգամաւորութիւնը մատուցեց մի ոսկեղօծ գումարան ու գրասեղանի պարագաներով ի մի արկը: Տեղական հրէայ հասարակութեան ներկայացուցիչը խօսեց վրաց լեզուով: Հայր յօբելեարը զգածված՝ շնորհակալութիւն յայտնեց ամենքին ծախի մասնակցեցին մօտ 50 հոգի: Ստացվեցին բազմաթիւ հեռագիրներ և ուղերձներ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Օսմանլի» լրագրին Կ. Պոլսից գրում են, որ սուլթանի հանդիսաւոր ելքը Բլդիզ-Բիթուկից մարզաբէի վերաբրուս (Կիրսակ-Զէրիֆ) համբուրելու համար, այդ անգամ ինչպէս յայտնի է, մարզաբէի վերաբրուս պահում է Այա-Սօֆիա մզկիթում մի ոսկէ արկի մէջ: Նախընծայ օրք Կ. Պոլսի ազգայնակութեանը ծանուցից, որ փառչանք, պրինցիների, միւնիստրների և պարտականների ուղեկցութեամբ, կըրթայ Այա-Սօֆիա ցուսաբային ճանապարհով: Իեկտեմբերի 13-ին, վաղ առաւօտեանից, Բէյլիկթաշի, Դայաթայի և Ստամբուլի փողոցները լցված էին խուսն բազմութեամբ, իսկ այդ փողոցների երկու կողմերում շարքով կանգնած էին թիկնապահների մի քանի դնդեր: Երբ թիկնապահութեամբ մատուցվեց, թէ սուլթանը գուրս եկաւ Բլդիզ-Բիթուկի գումար, «Փառչանք» չօխ ետաջ» աղագակող ժողովուրդը համոզվեց, որ իրան մտրոցերը ևս Գոյա-Բախշի պատի տաւանդատուէ, Բէյլիկթաշում, սուլթանը նստեց «Թէշլիֆէ» գրասանար և «Թէշլիֆէ», «Թէշլիֆէ», «Մէնթէշլիֆէ», «Քիլիսլիֆէ» և «Քիլիսլիֆէ» պահակաւորներ ուղեկցութեամբ աի իջաւ Ստամբուլում Այա-Սօֆիայի մզկիթից մի քանի հարիւր մէտր հեռաւորութեամբ: Մարզաբէի վերաբրուս համբուրելու ճէպը կատարելուց յետոյ, սուլթանը նոյն ճանապարհով վերադարձաւ իր պալատը: Այդ ելքի ժամանակ, սուլթանին պարտաւոր էին ուղեկցել սուլթանական ընտանիքի բոլոր արական ներկայացուցիչները, որովհետեւ սուլթանը վախճանում է, որպէս զի իր 3-4 ժամկայ բացակայութեան ժամանակ Բլդիզ-Բիթուկից պրինցիներից որ և է մէկը իրան սուլթանը չէ հրատարակէ: Չարագանի պարտը, ուր բանտարկված է սուլթան Մուրադը իր զաւակներով, չըջատված էր զօրքերով:

ԻՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մ Ա Ն Ը Ա Ն Կ Ա Ր

Երէկ խմբագրատանը մի փոքր ազատ ժամանակ ունէի: Օղտվեցի այդ հանգամանքից աչքի անցկացնելու լրագրիների կոյտը և ստացված յայտարարութիւնների ցուցանանքէն: Ի՛նչ խոստումներ, ի՛նչ հրապարակումներ: Մէկը միւսից առատ, մէկը միւսից գրաւիչ և զիւթիչ: Կարգավով այդ խոստումները իմ մէջ ցանկութիւն էր երեւում ստանալ բոլոր լրագիրները և ամագիրները: Բայց նրանք շատ-շատ էին թւով ևս նոյն իսկ ժամանակ չեմ ունենայ նրանց կարդալու: Բայց... կայ և մի ուրիշ բայց: Այդ պէս է, որ նոյն տեսակ խոստումներ արված էին ևս անցիկ տարի, և երկու տարի առաջ ևս երեք, չորս, տասը տարի սրանից առաջ: Չը նայելով այդ հանգամանքին, յայտարարութիւնը անում է իր տպաւորութիւնը, ընկալմը ստանում է իրանը: «Փորձում այս անգամ էլ այս լրագիրը բերելու, առում է իւրաքանչիւրը, գուցէ իսկապէս խոստումները իրագործվեն...» Եւ փորձում է նա: Անկապած, չէ կարելի ժխտել, որ կան հրատարակութիւններ, որոնք կատարում են իրանց խոստումները: Բայց որքան մարդ էլ մնում է հիասթափված ևս խաբած:

Կարգավով այդ յայտարարութիւնները ևս խոստումները, մտածելի, որ կէ՛ն ևս ցանկանայ խոստումներ անել, ինչ պէտք է ասել: Չէ կարող խոստանալ հաճելի, ուրախացնող, շոյող, փայլալող բաներ:

Ես գուցէ պէտք է աւելի տրեղնեցնի, քան ուրախացնի: — Ես ձեզ յամառ պէտք է ներկայացնեմ մեր կենսի անձնուսի երեւոյթները, առում է իմ յայտարարութիւնը: Կարող է արեօք այդպիսի յայտարարութիւնը նոր մարդիկ գրաւել դէպի իմ գործը: — Ես ցոյց կը տամ, շարունակում է յայտարարութիւնը, թէ ինչպէս փարսեցի ու լեւոնդը պատել է հասարակութեան բոլոր խաւերը, թէ ինչպէս անձնական կըրքերը ևս զբաղմունքը ջրատել են մեր հասարակական ոյժերը, թէ ինչպէս երիտասարդութիւնը երբևէ կարող է զարձակ բուրժուայի թիկնապահութիւններին, թէ ինչպէս մեր նորագոյն աստուածաբանը կեղծ ու պատիք հաճոյախօսութիւններով և սոփեստութեամբ ոտի տակ է տալիս լուսաւոր ձգտումները և համակրելի հասարակական հոսանքները... Եւ այդպէս անկերջ: Ինչպէս էր հուսումնով այսպիսի յայտարարութիւնը: Ի՛նչ անեմ: Միթէ կարող եմ սուս խոստումներ տալ: — Օրինակներ, օրինակներ, պահանջում են ինձնից: Անա ձեր առջ այն էջմիածինը, որի հետ կապել էք գուրք սրբազան սպակիւններ ևս աւերակութիւններ: Ի՛նչ անեմ: Դուք լաւ գիտէք, որ նա կարող էր կարգ ու կանոն մտցնել իր վարչութեան մէջ, կարող էր վերացնել անարժան քահանաների ձեռնադրութիւնը, կարող էր զուպը գող և յափշտակիչ երէցիօններին, կարող էր վերջ դնել կոմսապարիսների կամայական գործուսելութեան, կարող էր ազատել մեր թեմական դպրոցները սուստարակական ոտնձգութիւններից... Չը կայ, չը կայ ոչինչ: Ազգը մայրում է, քանիւմ է, իսկ ժամանակը գնում է արագ: Այս է իրականութիւնը: Ինչով ևս ձեզ ուրախացնեմ: Նայեցէք մեր երիտասարդութեան: Մենք ունենք զանազան բարձրագոյն դպրոցներում հազարից աւելի ուսանող: Տարիներ շարունակ այդ բարձրութիւն ուսանողութիւնից շատ քիչ մարդիկ են մնում: Ասպարէզ գործելու հասարակական նպատակներով: Մեր աչքը շուր կարեց սպասելու: Անցնում են տարիներ, բայց ոչ ոք, կամ համարեա ոչ ոք չէ աւերանում հասարակական ասպարէզում: — Ուր էք գուրք, ուսանողներ, մեր սիրելիներ, ուր էք գուրք մեր յոյանք, մեր զարման ծաղիկներ, մեր ապագայ գործողներ: Սպասում ենք ձեզ: Այդպէս աղաղակում ենք տարիներ շարունակ: Չը կայ սպասական: Չը կայ եկող: Ես հայել չեմ առնում այն կուրքը վերջացրածներին, որոնք զայս ևս մեզ մօտ առաջարկելու, որ մենք հաճոյանանք, շողաբորթներ, Սոյալի ճաշակով զեկալարվինք և ուժեղների բարեկամութիւնը գործնականապէս գնահատենք: Այս է իրականութիւնը: Ի՛նչպէս ևս նրան փատարանեմ:

Ես չեմ կարող խոստանալ, որ նոյն իսկ չեմ վշտացնի ևս այն մարդկանց, որոնց հետ մինչև ևս այժմ բարեկամներ ենք համարվել, ինչպէս այդ բարեկամները այսպիսի բարեկամներ կը լինեն, ինչպէս Մկեան քահանայի նման «ճշակակամները»: Դա էլ բնորոշ երեւոյթ է: Տպաւորութիւն գործելու նպատակով նրանք իրանց անուանում են «ճշակակամներ»: Յոյս ունեն իրանց հարադիրութեան ոյժի վրա: Բայց այդ տեսակ խաչագողութիւնը կորցրել է իր ոյժը: — Գովեցէք Սուքիս եպիսկոպոսի գործունէութիւնը Երեսնամեայ, զիմում է ձեզ մի այդ տեսակ «ճշակակամ»: — Գովեցէք դուք իմ խղճով հրատարակութիւնը, իմ յօրուածները, իմ պատկերները և իմ գործունէութիւնը, խորխոսանում է մի ուրիշ այդ տեսակ «ճշակակամ»: — Գովեցէք դուք իմ արած բարեգործական օյինբազումութիւնները, թեքարում է երրորդ այդ տեսակ «ճշակակամը»: — Գովեցէք իմ ոտնամուտները, իմ արած թարգմանութիւնը, իմ յօրինած ցուցանարութիւնները, փսփոսում են մեր ականյների բազմաթիւ ուրիշ այդ տեսակ «ճշակակամներ»: Մենք չենք գովում: Մենք չենք գրուտում: Չենք ուզում կեղծել: Չենք ուզում ինամիութիւն անել: Եւ անսպասուած է անոյն ևս կեղծ բանաձեւը՝ «Մենք պակաս մշակակամներ չենք, քան դուք, մենք Գ. Արքունու հետ ծանօթ ենք եղել, նրա հասնութիւնը վաղելի ենք մեր գործերի համար»: Նոր տեսակ խաչագողութիւն, նոր տեսակ զիմակաւորութիւն: Կարծես Գ. Արքունին իր օրով քչերին էր դէն շարտել այն պարտներից, որոնք իրանց ձեռնացնում էին իբրև աւելի լաւ առաջարկականներ: Ո՛ր ևս այդ պարտները: Նրանք հին դիմակաւորներ էին, այժմ նրանց միանում են նոր դիմակաւորներ: Այսպէս է իրականութիւնը: Կարող եմ արեօք խոստանալ ներկայացնելու նրան աւելի

համակրելի ևս ախորժելի կերպով: Դատեցէք ինքներդ: Ինչպէս տեսնում էք, ընթերցող, իմ յայտարարութիւնները, իմ բեկամները ախորժողութիւն ևս: Ես ձեզ չեմ կարող խոստանալ, որ ձեզ յամառ չեմ վշտացնի: Ճիշտ է, երբեմնապէս ևս ժպիտ ևս ծիծաղ կը ցուցանեմ ձեր շրթունքների վրա, բայց այդ ժպիտը ևս ծիծաղը առաջ կը գան մեր կենսի ծաղրական երեւոյթներից: — Միթէ դուք պէտք է թագոյնէք մի իրական ևս ուրախ երեւոյթները, կը հարցնեմ ընթերցողը: Ի հարկէ ոչ: Հաղար անգամ ոչ: Ես նրանց որոնում եմ ևս ևս նրանց սիրահարն եմ: Ես պատրաստ եմ ամեն մի համակրելի փոքր երեւոյթ արձանագրել: Ես աւելի սիրում եմ դրական, քան բացասական երեւոյթներ: Բայց չեմ կարող կեղծել իրականութիւնը ևս չափազանցնել զբանք ինձ, գուցէ բարեբար հետեւանքների համար: Յամենայն դէպս, նոր-տարվայ առիթով, եկող անգամ կը խօսեմ մի համակրելի երեւոյթի մասին: Անա ևս իմ բեկամը: Կրճին

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՑ

28 զեկտեմբերի ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ Իեկտեմբերի 28-ին Պետերբուրգ ժամանակ Սիւսի թագաժառանգ պրինցի ՎԱՐՇԱՎԱ: Վարշավայի այնպէս ընկալուցիկութեամբ մտնելով Երկրագործութեան միջնադարեան առաջ, որպէս զի վերջինս Վարշավայում նշանակէ մի անձն կամ հիմնարկութիւն, որոնք արտասանման ուղարկվող ընդդէմներ ևս բոյսերի համար վկայական իր տան, թէ երկրի մէջ բոյսերի հիւսնողութիւններ չը կան, այլապէս Գերմանիան, վախճանով ֆիլիսոսօփայից, գծուարացնում է ուսսական բոյսերի ներածումը: ԼՈՁ: Պետրոսովը նոյնպէս յետ չէ մնում գերմանական ապրանքներ բոյկոտի ենթարկելուց: Նրանք, որոնք առաջ հովանաւորում էին գերմանական ապրանքները, կտրականապէս հրաժարվում են գնել այդ ապրանքները ևս այժմ ձեռք չեն ուզում տալ նրանց: Ամենից շատ վնասներ են կրում գարանտէրէնի մաշակները, որոնք տօների համար գնել էին գերմանական ապրանքներ: Կարծանածտերը աչխատում են հնարաւորութեան չափ բերել տալ անհրաժեշտ երկրագործական գործիքները ամերիկական գործարաններից: ՄՈՍԿՎԱ: Բաղաքային դումայի դաշինքում բացվեց երկրորդ համառուտական էլէկտրիկահիւսիական համաժողովը: Այսօր համաժողովը սկսում է իր կանոնաւոր դրազմունքները: Համաժողովին կից բացված է ցուցանանքէն, ուր, ի միջի այլոց, շինված է վոլտան աղեղ և հանդէս են դրված գործիքներ Պօպոլի սիստեմի անթիլ հետազոտ համար Համաժողովը կը տեսէ մինչև յունվարի 5-ը: 29 զեկտեմբերի ՎԻԵՆՆԱ: Էրիչեցօզ Փրանց-Ֆէրդինանդի մօտ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր ճաշ, որին ներկայ էին ուսաց զինւորական գործակալ Բօպպ, նրա օգնական Պօտապով և ուսս փոխ-գնդապետ Բլեքարդ: ԲԵՐԼԻՆ: Բէյլիստաղ: Իրուդէտի զննութիւնը: Վիճարանութիւնների ժամանակ հակասեմիտ Լիբերման-Չօմէնէրէր Չէմբերլէին անուանում է ամենայայտնի անպիտան: Նախագահը կարգի է հրաւիրում նրան Կայսերական կանցլէրը եռանդուն կերպով առարկում է Չէմբերլէնի հուցէին ուղղած Լիբերմանի վերաւորանքի դէմ ևս պաշտպանում է բրիտանական զօրքի պատիրը, որի մէջ շատ կան մտնել դիտող մարդիկ: Նա ցաւում է այն միջնադարէնի մասին, որը շատ երկար զբաղեցնում է երկու երկիրների հասարակական կարծիքը, յոյս է յայտնում, որ Անգլիայի հետ բարեկամական լաւ յարաբերութիւններ պահպանելու ձգտումը այսուհետեւ ոչ մի բանով չի մոպվի ևս անուանում է անպիտանների մի փողովուրդ, դէպի որը Գերմանիան երբէք թշնամաբար չէ վերաբերվել: Կայսերական կանցլէրը բուն ծափահարութիւնների ժամանակ աւարտում է իր ճառը կում Վօլֆ-Մէտտերնիխի համբարկան

ճար գործարաններով ապա կայսերական կանց-
լերը նոր հունարով խոսում է և կրեմլի փորձի
դէմ Աւստրիայի ներքին գործերը ընդհատող
դատաւաններն ենթարկելու մասին:

Պիկին, Քաթար գեներալը կանստուղում հեռա-
գրում է Տոնիֆուստինին կայսրապետին մա-
սին Նա ինչպե՞ս հրահանգներ այլի կայսրու-
հույց, որը հրահանգ է կատար անել իր հրո-
վարտակը:

ՎԱՇԻՆԴՏՕՆ. Պատգամաւորների ժողովը
ձայների մեծամասնութեամբ ընդունեց Նիկա-
րագուայի վերաբերեալ առաջարկութիւնը:

Բերլին. Իտալական մամուլը համարեա ա-
ռանց բացատրութեան գոհ է Ռեյօլի արած յայ-
տարարութիւններից: Անգլիական լրագրիչները
չատ խիստ լեզուով են խոսում. «Standard» խոսում
է նախամտածած վերադարձի մասին: Անգ-
լիական կառավարութիւնը պարտաւոր է մշնեց-
նել Բերլինի պայտանին, թէ առիպով կը լինի
ինչն բաւարարութիւն պահանջը: Կրկնակի ցա-
ւայի է, որ այդպիսի թիւրիմացութիւն ծագեց
այժմ, երբ Ուէլսի պրինցը գիտաւարութիւն
ուճի այցելել գերմանական կայսրին, և երբ
կայսրը կրկին օգուտ կը բացէ անգլիական հիւ-
րանքները: Լրագիրը կարող է միայն յու-
սայ, որ գերմանական կառավարութիւնը չու-
տով կը ինչքէ գոնացուցի ներողութիւններ:

Խմբագիր՝ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ ԲԱՎԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆՆԱՆ
ԻՍՏԱՆԿ ՄԷԼԻԲ-ԱՂԱՄԱԼՆԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՌՐ ՀԻՒՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԿԱՍԵՐԻՆԻԱՆ

- (Կռփիտ, Վորոնոգովի արձանի հանդէպ)
- ԱՄԵՆՈՐ. բացի կիւրակի օրերէից:
ԱՌԱՊՅՆՆԵՐԸ
- Բ. Ա. Նուստարզիւմ—11—12 ժ. վերաբուժու-
թեան, վեներական (օրֆիդի) և միգրատ. հիւանդ.
- Կ. Մ. Չիլովանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և
նեարքային և
- Ե. Բ. Գրիկով—12—1 ժ. ականջի, ըթի և կո-
կորգի և
- Զ. Բ. Բարսեղեանց—11—12 ժ. կանանց և երե-
խայց հիւանդ.
- Ա. Չ. Կարապետեանց—1—1 1/2 ժ. ներքին և երե-
խայց և:
- ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ
- Ն. Ն. Առաստիկով—5—6 ժ. վերաբուժեալ և
ճարձի և:
- Ա. Ն. Շաչիւզի—6—7 ժ. նեարքային (էլեկ-
տրաբոյ), վեներ. և ճարձի և:
- Գ. Ա. Բախախանյանց—7—7 1/2 ժ. ներքին և երե-
խայց և:
- Բ. Ա. Նուստարզիւմ—7 1/2—8 ժ.
- Վճար 50 կ. չբարձրեց ճիւղի կամ սրբորդի (կոն-
փիլոսոփ) և օպերացիայի համար առանձին:
- Փ. Ց. Առվաճառի—տանը, ծագկանաւ և բժշ-
կական մեքանիզմով: գրմել 11—1 ժ.:
- Հիւանդանոցի վերաբուժիչ:
Ռժժկապետ ՆԱԿԱՍԵՐԻՆԻԱՆ

Թիֆլիսի ԳԱՂԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ 1902
թ. ապրիլի 3-ին, զինակալ ժամի 1-ին,
իր դիւանում կը կայանայ աճուրդ՝ վարձով
տալու քաղաքային հողի մի կտորը, 726,3 քա-
ռակուս սաճէն տարածութեամբ, որ գտնվում
է պոլիցիական 10 մասում, Թիֆլիսի մարզա-
տան գիւմպ, ուր այժմ գտնվում է Ֆրանց Ա-
միրազովի փայտէ պահեստը: Պայմանները կա-
րելի է տեսնել ամեն օր, առաւօտեան ժամի
9-ից մինչև 3-ը, Վարչութեան 4 բաժնում:

ԲՈՒԺԱՍԵՆԵԱԿ

ԴՕԿՏՕՐ Վ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

Նորագոյն ազարաններով և էլեկտրական մե-
քանիզմներով. մասնաւորապէս
ԲԳԻ, ԲԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՐԾԻ ԼԻՒԿԱ-
ԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
Сергиевская ул., д. 12.

Պատահաւոր Մարիոն Է

Թիֆլիսում Ի. Ի. Մայրիկի յայտնի ձեռագործ-
ների խանութը, բոլոր սարք ու կարող, ապ-
րանքով և բաղադրանքներ արհեստանոցով:
(26, 28, 30) 3—3

ՈՍԿԵԳՈՑԵՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՑ

Մ Ե Ղ Ր

Ա. ՄԻՐՔԱՐԵԱՆԻ ՄԵՂՈՒԱՆՈՑԻՑ

Մարիոն Է Լեռնաժողովայն փողոցում, Տէր-
Միքայելեանի № 3 տանը, Արատ-Արարիկայ
հրապարակի մաս, մուտքը գաւթից. բարձրա-
նայ ձախակողման վերնայարկը:
Մեղրի պուրը—9 րուրից, ֆունտը—25 կոպէկ:
Առաւօտ. ժամը 8-ից մինչև 11-ը.
Երեկոյ. ժամը 4-ից մինչև 7-ը:

Ս. Յ. ՄԱՏԻՆԵԱՆՅԻ

մազաղնում, Նիկոլաեվի (Միքայելեան) կա-
մուրը, ստացվել է ամերիկական արագ ա-
տիպ մեքենայի և օպերատիւ կն այցե-
տութիւնը. 100 հատը 10 րոպէում, վերը 60 կո-
պէկից մինչև 3 րուրից: Նոյնպէս օպերատիւ
են հարսանեաց հրաւիրատուները,
կոսովքները, ըլնանքներ և այլն:
(28, 29, 30. 1, 5) 2—5

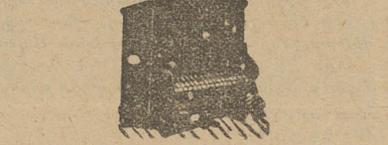
Հ Ր Ս Ի Է Ր

Մրանով խոնարհարար ինչորում է Թիֆլիսի
Վանայ աւազ եկեղեցու բարեպաշտ ծխական-
ներին շնորհ բերել կիրակի, ամսին 30-ին, ժա-
մի 12-ին, պատարագից յետոյ, զմենցու նոյն
եկեղեցու պ. երէցիոյի 1898 և 1899 տարի-
ների երեւոտից հաշիւները:
2—2 Զ. ա. ք. Խարաղեանց

ԱՄԵՆԱՅԱՅՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

Ր Օ Յ Ե Ա Լ Ն Ե Ր

Դ Ա Շ Ն Ա Մ Ո Ւ Ր Ն Ե Ր

ՖԻՍԿԱՐՄՈՒՄՆԵՐ, ԶՈՒՍԿՆԵՐ, ԳԻ-
ԲՈՒՆԵՐ, ՅԼԵՑՆԵՐ, ԿԱՐՆՏՆԵՐ, ՀԱՅ-
ՆԱԻԱՋԵՐ, ԼԱՐՆԻ, ԵՒ ԱՅԼ, ԵՒ ԱՅԼԻ:

Բոլոր տեսակ գործիքների հաճար գը-
նը կարելի է գնարել մաս-մաս:
ՊՐԵՑՅՍԿՈՒՐՆԵՆ
ուղարկվում է ձրի:

ԵՐԱԺՅՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ԵՒ ՉԱՅՆԱ-
ԻԱՋՆԵՐԻ ԿՈՎԿԱՍՏԱՆ-ՆԵՆՏՐՈՒԱԿԱՆ

Դ Է Պ Օ

Մասակարար Վայսերական Երաժշտական
Ընկերութեան
Музыкальное дело Б. М. Мирманяна,
ТИФЛИСЬ.
Дворцовая у 3. Банжа.
(կր.)

ԵՐԿՐԱԶՔԻՆՏԵՆԵՐ

Ս. Բ Ա Հ Ա Թ Ր Ե Ա Ն

Ընդունում է երկրաչափական և հարթաչա-
փական (ПЯДЕЛИТВОЧНАЯ) և այլ տեսակի գե-
ոքեղիական աշխատութիւններ՝ ջուր մասակա-
րարելու, կանայիզացիայի, սոսոզման, հակիե-
ներ ցածաքայնելու, անտառների բուշելար-
քութեան, լեռնային գործի, ճանապարհների
և Ֆուրքների շինութեան և կանոնաւոր-
թեան, քաղաքային և այլ յայտնի կայունած-
ների կարգաւորութեան յասակագծի վրա զը-
նահասական (одночныиъ еборъ) սուրջի հա-
մար, քաղաքային և այլ հողերի որոշումը,
քաղաքային յասակագծի հաստատելը օրէն-
դական կարգով և այլն:

ԲԱՅՈՒՆ, ԵՒ Փոքրօգլայն նօճերները Կրեւոնց,
կամ Թիֆլիսի Ավանյան փողոց, Շահրուա-
ղեանի տուն, № 39, բազկում:
48—100

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ի

Մ ՈՒՐՁ

ԳՐԱԿԱՆ, ՀԱՍՏԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂԱԲԱՅԻՆ ԱՄՍԱԳՐԻ
№ 12

1. ՏԵՐՏԵՐԻՆ ՈՒՆՏԸ, պատմութեամբ, Լ. Բաւայեանի, 2. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՈՑ ՆԵՐՔՈՂ, բանասա-
նակրասովի, թարգմ. Ա. Գառնուեանի, 3. ՀԱՂԱՆԱԿՈՒՄԻՆՈՂ ԳԱՂԱԲԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆԸ...
պատմութեամբ Օ. Շերէյնի, թարգմ. Ա. Ն., 4. ՀԱՌԻՊՏՄԱՆ ԵՒ ՆՐԱ ԳԼԽԱՌՈՐ ԵՐԿՈՐԸ, յօղ.
Ե. Թոփչեանի, 5. ՖՐՈՒՄՈՒՆ ԿՐՍՏԵՐ, վէպ, Ա. Գոգէի (վերջ), թարգ. Տ. Յ., 6. ՅԱՒԷՐԺԱՆԱՐԱՐԸ,
պօէմա Պոչկինի, թարգմ. Կ. Կրապիկիեանի, 7. ԳԵՐՄԱՆԱՅԻՆԵՐԸ ԱՐԵՆԵԼԻՍ ՄԶՋ, յօղ.
Առանձաւի, 8. ՍԵՐՈՐԵՆՏ ԱՅԵՐԸ, պատմութեամբ Ա. Շահնագարեանի, 9. ՊԱՏԻՏԵՐԸ ՊԱՐՄ-
ԱՆՍԱՆՈՒՄ յօղ. Ե. Ֆրանգեանի, 10. ԽԱՒԱՐԵՍ, ԼՈՒՍԻՆ, պատմութեամբ Ա. Աճարեանի,
11. ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՆԵՆԱՐՁԱՅԻՆ X ԿՕՆԳՐԵՍԸ, Հ. Առաքիեանի, 12. ԳՐԱԿԱՆ
ԿՈՐՈՒՍՆԵՐ, Ստեփան Ըսկան, Լեօի, 13. ՄԱՏՆԱԿԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ...—52) „Материалы по вопросу
о фальсификации“ Լ. Ս.—53) Алавердизав, „Кончина Гривобова“ Լ.—54) Ս. Թաւայեան, „Գեօթիկ“, Վ. Ն.
—55) Հանդէս հայազորութեան, Վ. Ն. 14. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ, Գանձարանի նախարար հո-
ղերի պուրջարի առիթով, Ի.:
15. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Մեծածործիքներին հրապարակական բարձր արտայայտելու աննա-
մարգրական ձև մեր մէջ.—3, Լաղարեանի մահուան հարկարանակի առիթով որոշուած մարտաբարձե-
րում.—Փամբա-Թիֆլիսի մահաճանի բացումը և հայի հասարակական անտարբերութեան նոր ապացոյցներ.
—Վեռք Սելիմի հոգեհանգիստի առիթով լայնած ճորտ սիգրուէր.—Հայ-խաթիկ Սելիմի օրինակը ինչ ա-
պացոյցը.—Մի թուրք վաճառականի հասարակական լայն ճորտները.—Գիտութեան անաւարտութիւնը.—Հա-
ղարեանի Ընկ. հիղի նշանակութիւնը կովկասի ներքին համար.—Փորթիկը գրական պրոլետարիայի մա-
սին.—Գրական մշակութիւնը օգնող ընկերութիւններ և գրողների գրութիւնը բարեբերու նոր կայմակրութե-
թիւն.—Գրական մշակութիւնը օգնող ընկերութիւններ և կոմպոզիտիւրներ.—ճշգրտեղիկատ.—Հայի
զանգաղաշարութիւնը.—Փաստաւոր տարուայ գրական անպատահիւ.—Ա. Կաճկանեանի մարդ.—Սասակցաբա-
պահանջութեան գրութիւնը.—Առատութեան միջնարդի համարը, Լ. Սարգսեանի.
16. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Նիկարագուայի ջրանցը.—Սնդիկայի զինգականութիւնը.—Քոզբէրի
և Չեմբրելիի վեճին ճանարը.—Գերմանական շփոխիցը վերաբրում կշմարտ խօսքերից.—Վրէշիի զեպ-
քը.—Լեհական աղիտաղիւ.—Մաքսիս համալսարանների հարցը՝Աւստրիայում.—Վարդէ-Բուստի վերաբերմու-
թը զէպի ներքին և դրսի միջանկիւնները.—Թիւրքաց վեղիքների նշանակութիւնը.—Վրիլիկայի նոր կաթ-
ղիկայի նշանակութիւնը, Լ. Ս.
17. ՊԱՍՏԱՆՆԵՐԸ, 18. 1901 թ. «ՄՈՒՐՁ»-ի վճարող բաժանարարների վիճակագրութիւնը,
19. «ՄՈՒՐՁ» ԱՄՍԱԳՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ 1901 թ., 20. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, 21. ՅԱ-
ԻՆԼՈՒՍԸ, «ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ», վերջ Լ. Տօլստոյի, թարգ. Տ. Յովհաննիսեանի:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Զ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն
տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահ-
ները: Աւարտողները ստանում են ատտեստատն և ք:

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրա-
կան թուարանութիւն. 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բնակային). 4) Թուա-
րանութիւն հարկի վրա. 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Առևտրական և
մուրակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղարքութիւն, վատ ձևերի ուղղելը:

Ուսումը սկսվում է յունվարի 25-ից: Ընդունելութիւնը Յունվարի 10-ից, ամե-
նայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօ-
լթակուտ, Ալեքսանդր Փրիգո՞ւսովի տանը № 9, Սերգիեյիկայա և Լեռնաժողովայն փո-
ղոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէ կուրսեր
հիմնողի բնակարանում: Օտարաբարձացիքը՝ գիտում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэляны.
(Կ. Ն. Կ.) 1—12

Паровая Рисоочистительная Мельница „ВОСТОКЪ“ ВЪ БАКУ

Принимаеть заказы на рисъ всѣхъ сортовъ, Прейсъ-ку-
рантъ и образцы высылаются бесплатно

1—10

Իրանիական Եղգնաւային Ընկերութիւն

«ՄԵՍՍԱԺՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ» — «MESSAGERIES MARITIMES».

7/20-ին յունվարի մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 5-ին, «Bagdad» շոգեանը, հան-
դիպելով Սամսուն, Կ. Պոլիս, Դէզէպոլիս, Սալոնիկ, Սիրա, Պատրաս, Մարսէյ, Հալը և Լոնդոն:
Ուղղակի հարորդակցութեան տոմսակները մինչև Պարիզ, նոյնպէս և մինչև Շանհայ
(Չինաստանում), Վլադիվոստոկ գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասե-
ցրած գներով:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար գրիպ
Ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ պ. Վ. Յակոբեանին, նախկին Արծրուսու գաղէրջում № 127
գրասենեակը, տէլէֆոն № 608: Գրասենեակը բաց է 9—1 ժամը զերեկայ և 5—7-ը երե-
կոյեան:
1—1

„Փ. Ն. Փ Ր Ի Դ Օ Ն Ե Ա Ն“

ԿՕՆՖԵՏԻ ԵՒ ԵՕԿՈԼԱԴԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

ՄԻԱԿ ՄԵԾ ԱՐԾԱԹԵՍՅ ՄԵԴԱԼԻ

Առանձնապէս յանձարարում ենք, ՌԱՀԱՔ-ԼՈՒՈՒՄԻ, Կարամէլ «ԻՐԻՎԻՃԵՆԱՅԱՆ և առհասա-
րակ բարձր յատկութեան կարամէլեր մրդեղնելով

Գործարանում աշխատում են մայրաքաղաքի նշանաւոր վարպետներ
Պատուէրներով գրիպը, Թիֆլիս, Պալլոսիկայա փողոց, սեփական տուն
Գործարանի հեռախօս № 362, գործարանական խանութիւնը № 772:

4—100 (Կ. Կ.)

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻ ԿՏՈՒՐԸ

որ արժանացած է մեծ արժանիք մեղալի Կովկասեան յօրեկանական ցուցահանդէսում, Ի Շէ-
լէնգոլիի և Ընկերութեան գործարանի ցնկապատ թիթեղից, ծախվում է նշանաւոր զինու-
մով համեմատելով պրէյս-կուրսանտի գների հետ՝ Գ. Մուլքարալու գրասենեակում Երեւանեան
հրապարակ, № 25:
3—6

